

Ķermeņa uzbūves īpatnības un to izmaiņas sievietēm menopauzes vecumā hormonu aizvietojošās terapijas ietekmē: literatūras apskata apkopojums

Jekaterīna Stankeviča, Liāna Pļaviņa

*Rīgas Stradiņa universitāte, Anatomijas un antropoloģijas un institūts,
Morfoloģijas katedra, Latvija*

Ievads. Antropometriskie rādītāji sniedz ķermeņa uzbūves raksturojumu. Individīda ķermeņa uzbūve cieši saistīta ar fizisko un psihosomatisko veselību. Dabiskie novecošanas procesi un hormonālās izmaiņas sievietes organismā menopauzē (45–55 gadu vecumā) ietekmē vielmaiņas procesus, kas atspoguļojas arī vizuāli ķermeņa uzbūves raksturojumā. Pieejamās datu bāzēs pētījumi par ķermeņa uzbūves izmaiņām sievietēm menopauzes vecumā nav akcentēti, atrodamī pretrunīgi dati par hormonu aizvietojošās terapijas (HAT) ietekmi uz ķermeņa uzbūvi. Mūsdienās aktuāla ir tēma HAT ietekme uz ķermeņa uzbūvi, kā arī uz fizisko un psihoemocionālo veselību.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis bija apkopot literatūras datus par ķermeņa uzbūves īpatnības izmaiņām sievietēm menopauzes vecumā HAT ietekmē. Darba gaitā tika apkopoti dati par datu bāzēs (*PubMed, Medline*) publicētiem pētījumiem par ķermeņa uzbūves īpatnībām un to izmaiņām sievietēm menopauzē, lietojot hormonu aizvietojošo terapiju. Atlasīti un analizēti ar tēmu saistīti pētījumi laika posmā no 1996. līdz 2015. gadam, izmantojot noteiktus atslēgvārdus (antropometrija, menopauze, HAT u. c.), izslēgti pētījumi par internām un onkoloģiskām slimībām.

Rezultāti. Datu bāzēs tika analizētas 40 publikācijas, no kurām piecas publikācijas ietvēra datus par sievietes ķermeņa uzbūves izmaiņām 45–75 gadu vecumā. Publikāciju autori (*Heikkinen et al., 1997*) analizēja ķermeņa masas un muskuļu spēka izmaiņas. Pētījumos par sievietes psiholoģisko veselību (trīs pētījumi) apskatītas šādas problēmas: depresija, paškontrolē un fobijas. Autori (*Makara-Studzińska et al., 2015; Mitchell et al., 2015; Bielawska-Batorowicz et al., 2007*) savos pētījumos apkopojusi datus par sievietes apmierinātību ar dzīvi, minot garastāvokļa uzlabojumu, depresijas samazināšanos, kā arī trauksmes izpausmju, bezmiega un biežas pamošanās naktī izzušanu (*Mirer et al., 2015; Uragoda et al., 2015; Wilczak, 2011*). Lai arī HAT ietekme uz sievietes dzīves kvalitāti ir pozitīva, autori (*Lee, 2015*) atzīmē pašnāvības riska pieaugumu, kas korelē ar HAT lietošanas ilgumu.

Astoņpadsmit publikācijas ir veltītas veģetatīvo traucējumu (vazomotoro simptomu) izpētei un to manifestācijas mazināšanai, kas ir aktuāli sievietēm menopauzes vecumā. Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācija klīniskajās vadlīnijās atzīmē, ka 96% sieviešu estrogēnu terapijas rezultātā samazinās vazomotoro simptomu izpausme. Vairāki autori (*Sue, 2015; Gambacciani et al., 2014; Karzewnik, 2005; Karzewnik, 2005*) atzīmē pozitīvu HAT preventīvo ietekmi uz kaulu struktūru, mazinot / novēršot kaulaudu masas samazināšanās (osteoporozes) risku. *Heikkinen* ar līdzstrādniekiem un *Wijnhoven* (2006) ar autoru kolektīvu uzsver labvēlīgu HAT ietekmi uz skeleta un muskuļu sistēmu kopumā.

Secinājumi. Aktīvā darba mūža ilguma pagarināšanās akcentē jautājumu par sievietes veselību uzturēšanu un saglabāšanu problemātiskā dzīves posmā – menopauzes vecumā – un hormonu aizvietojošās terapijas HAT ietekmi uz to. Pieejamā literatūrā trūkst pētījumu par ķermeņa uzbūves izmaiņām sievietēm menopauzes vecumā, lietojot hormonu aizvietojošo terapiju, kas arvien plašāk tiek ordinēta, un ik gadu pieaug tās lietotāju skaits.